

Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року

Розпорядження КМУ № 988-р від 14.12.16 року

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

КОНЦЕПЦІЯ реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року

Проблема, яка потребує розв'язання

Проблемою, яка потребує розв'язання, є суттєве погіршення якості загальної середньої освіти протягом 1992—2016 років, що є наслідком ряду таких факторів:

- зменшення обсягів фінансування;
- зниження рівня оплати праці вчителя;
- незадовільне матеріально-технічне забезпечення шкіл;
- бюрократизація системи управління освітою;
- застарілі зміст освіти та методики викладання.

Проявами проблеми є:

- збільшення частки молоді, яка здобуває освіту за кордоном;
- тенденція до зниження показників України у міжнародних дослідженнях конкурентоспроможності та інноваційної привабливості, які впливають на економічний розвиток України.

Загальна середня освіта в Україні має такі основні ознаки:

- наявність суттєвого сегмента високоякісної освіти, насамперед математичної та природничої (елітарна освіта);
- домінування в системі освіти шкіл з невисокою якістю освітніх послуг;
- суттєві територіальні відмінності в якості загальної середньої освіти (між сільськими та міськими школами, між окремими регіонами);
- тенденція до погіршення якості освіти в цілому у державі;
- недостатня мотивація до освіти значної частини молоді.

Отже, проведення докорінної реформи загальної середньої освіти сприятиме подоланню негативних тенденцій, забезпеченню соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності держави.

Досвід країн Східної Європи (Польщі, Чехії) свідчить про суттєвий вплив освітніх реформ на розвиток економіки та конкурентоспроможність освіти на міжнародному рівні.

Мета Концепції

Метою Концепції є забезпечення проведення докорінної та системної реформи загальної середньої освіти за такими напрямками:

- ухвалення нових державних стандартів загальної середньої освіти, розроблених з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;
- запровадження нового принципу педагогіки партнерства, що ґрунтується на співпраці учня, вчителя і батьків;
- підвищення мотивації вчителя шляхом підвищення рівня його оплати праці, надання академічної свободи та стимулювання до професійного зростання;
- запровадження принципу дитиноцентризму (орієнтація на потреби учня);
- удосконалення процесу виховання;
- створення нової структури школи, що дасть змогу засвоїти новий зміст освіти і набути ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;
- децентралізація та ефективне управління загальною середньою освітою, що сприятиме реальній автономії школи;
- справедливий розподіл публічних коштів, що сприятиме рівному доступу усіх дітей до якісної освіти;
- створення сучасного освітнього середовища, яке забезпечить необхідні умови, засоби і технології для навчання учнів, вчителів і батьків;
- створення необхідних умов для навчання учнів безпосередньо за місцем їх проживання, зокрема у сільській місцевості, або забезпечення регулярного підвезення до шкіл.

Згідно з реформою загальної середньої освіти випускник нової української школи — це:

- цілісна всебічно розвинена особистість, здатна до критичного мислення;
- патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами, здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини;
- інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя.

За експертними оцінками, найбільш успішними на ринку праці в найближчій перспективі будуть фахівці, які вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіють іншими вміннями.

Шляхи і способи розв'язання проблеми

Розв'язання проблеми передбачається здійснити шляхом проведення докорінної та системної реформи загальної середньої освіти з урахуванням досвіду провідних країн світу, зокрема змісту загальної середньої освіти, педагогіки загальної середньої освіти, системи управління загальною середньою освітою, структури загальної середньої освіти, системи державного фінансування загальної середньої освіти, нормативно-правового забезпечення загальної середньої освіти.

Реформування змісту загальної середньої освіти передбачає розроблення принципово нових державних стандартів загальної середньої освіти, які повинні ґрунтуватися на компетентнісному та особистісно-орієнтованому підході до навчання, враховувати вікові особливості психофізичного розвитку учнів,

передбачати здобуття ними умінь і навичок, необхідних для успішної самореалізації в професійній діяльності, особистому житті, громадській активності.

Зазначені стандарти повинні також ґрунтуватися на Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу “Про основні компетентності для навчання протягом усього життя”.

Ключовими компетентностями є спілкування державною і рідною в разі відмінності мовою, спілкування іноземними мовами, математична грамотність, компетентності в природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння навчатися впродовж життя, соціальні і громадянські компетентності, підприємливість та фінансова грамотність, загальнокультурна грамотність, екологічна грамотність і ведення здорового способу життя.

Реформування педагогіки загальної середньої освіти передбачає перехід до педагогіки партнерства між учнем, вчителем і батьками, що потребує ґрунтовної підготовки вчителів за новими методиками і технологіями навчання, зокрема інформаційно-комунікативними технологіями.

З метою створення умов для інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами необхідно розробити індивідуальні програми їх розвитку, що включатимуть корекційно-реабілітаційні заходи, психолого-педагогічний супровід і засоби для навчання таких дітей.

У рамках реформування системи управління загальною середньою освітою школа матиме право розробляти і впроваджувати власні освітні програми відповідно до державного стандарту загальної середньої освіти, змінювати статус бюджетної установи на статус неприбуткової організації із збереженням податкових пільг і отриманням фінансової автономії.

Для досягнення мети Концепції необхідно забезпечити стимулювання вчителя до особистого і професійного зростання та надання йому академічної свободи, а також матеріальне стимулювання, зокрема шляхом підвищення розрядів у Єдиній тарифній сітці.

Реформування структури загальної середньої освіти передбачає перехід до 12-річної середньої школи із трирічною профільною школою академічного або професійного спрямування. Профільна школа академічного спрямування сприятиме забезпеченню поглибленого вивчення окремих шкільних предметів з урахуванням здібностей та освітніх потреб учнів і продовженню їх навчання у вищих навчальних закладах, а професійного спрямування — здобуттю першої професії та можливості вступу до вищих навчальних закладів.

У рамках реформування системи державного фінансування загальної середньої освіти передбачається:

- створення системи прозорого розподілу публічних коштів у новій українській школі (школи будуть зобов'язані оприлюднювати дані про всі кошти, які надходять з бюджету та інших джерел);
- покриття видатків на забезпечення педагогічної складової частини навчального процесу за рахунок освітньої субвенції;
- удосконалення формули розрахунку освітньої субвенції з метою забезпечення рівного доступу до якісної освіти в різних регіонах і населених пунктах;
- створення необхідних умов для навчання і виховання дітей молодшого шкільного віку безпосередньо за місцем їх проживання, зокрема у сільській місцевості;

- створення умов для розширення державно-громадського партнерства на засадах співфінансування і спільного управління школами;
- запровадження принципу “гроші ходять за дитиною”, зокрема для підтримки дітей з особливими освітніми потребами, які можуть разом з іншими дітьми здобувати освіту у пристосованих для цього школах;
- запровадження рівного доступу до бюджетного фінансування шкіл незалежно від форми власності.

Строки реалізації Концепції

Реалізація Концепції здійснюється протягом 2017—2029 років трьома етапами.

На першому етапі (2017—2018 роки) передбачається:

- прийняти новий Закон України “Про освіту”;
- розробити план дій з реформування системи загальної середньої освіти;
- розробити, затвердити та запровадити (2018 рік) новий державний стандарт початкової освіти з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;
- доопрацювати навчальні плани і програми з метою розвантаження та запровадження компетентнісного та антидискримінаційного підходу в початковій школі;
- утворити 200—250 опорних шкіл базового рівня у сільській місцевості;
- підвищити кваліфікацію вчителів початкової школи;
- підвищити заробітну плату вчителів шляхом збільшення ставок (окладів) у Єдиній тарифній сітці на два розряди;
- запровадити навчання авторів підручників та підготовку експертів з метою підготовки підручників нового покоління;
- створити національну електронну платформу для розміщення електронних курсів та підручників, розробити електронні підручники, курси дистанційного навчання за навчальними програмами, систему дистанційного навчання для підвищення кваліфікації вчителів;
- спростити систему документообігу, оптимізувати звітність, запровадити електронні форми документів;
- розробити новий Закон України “Про загальну середню освіту”;
- створити систему освітньої статистики і аналітики;
- взяти участь у міжнародному дослідженні якості середньої освіти PISA-2018;
- розпочати роботу з формування системи забезпечення якості освіти;
- забезпечити різноманітність форм здобуття початкової освіти.

На другому етапі (2019—2022 роки) передбачається:

- розробити, затвердити (2019 рік) та запровадити (2022 рік) новий державний стандарт базової середньої освіти з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості;
- створити нову систему підвищення кваліфікації вчителів і керівників шкіл;
- провести інвентаризацію шкіл та закладів професійної освіти для створення мережі профільних шкіл;

- забезпечити якісне вивчення іноземних мов у профільній школі відповідно до Стратегії сталого розвитку “Україна-2020”;
- сформувати мережу опорних шкіл базового рівня;
- розробити професійні стандарти педагогічної діяльності вчителя;
- створити мережу установ незалежної сертифікації вчителів;
- створити регіональні органи з питань забезпечення якості освіти;
- створити систему внутрішнього забезпечення якості освіти у школах (2022 рік);
- створити систему незалежного оцінювання результатів навчання за курс базової середньої освіти.

На третьому етапі (2023—2029 роки) передбачається:

- розробити, затвердити (2023 рік) та запровадити (2027—2029 роки) новий державний стандарт профільної освіти з урахуванням компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості, що сприятиме створенню передумов для скорочення тривалості (навантаження) бакалаврських програм вищої освіти в середньому на 45 кредитів;
- сформувати мережу профільних шкіл (2025 рік);
- створити систему незалежного оцінювання випускників профільної школи професійного спрямування.

Очікувані результати

Реалізація Концепції сприятиме:

- поліпшенню якості загальної середньої освіти в цілому;
- подоланню територіальних відмінностей у якості загальної середньої освіти;
- забезпеченню престижності професійної освіти;
- поліпшенню якості вищої освіти за рахунок якісної підготовки у школах і кращого конкурсного відбору абітурієнтів.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів

Реалізація Концепції здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством.

Обсяг фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції, визначається щороку з урахуванням можливостей державного і місцевих бюджетів, розміру міжнародної технічної допомоги.